

ПІДХОДИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ АНТИДЕМПІНГОВИХ ЗАХОДІВ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто сутність антидемпінгових заходів як одного з важливих та дозволених світовою практикою інструментів торговельного захисту національного товаровиробника; основні проблемні аспекти антидемпінгової діяльності в Україні. Визначено, що одним із пріоритетних завдань антидемпінгового регулювання має стати розроблення механізму узгодження інтересів держави з підтримкою її неефективних галузей та одночасними інтеграційними процесами у світову торговельну систему з обов'язковим врахуванням інтересів споживачів продукції, що виступає об'єктом антидемпінгових розслідувань.

В статье рассмотрено сущность антидемпинговых мер как одного из важных и дозволенных мировой практикой инструментов торговой защиты национального товаропроизводителя; основные проблемные аспекты антидемпинговой деятельности в Украине. Определено, что одной из приоритетных задач антидемпингового регулирования должна быть разработка механизма согласования интересов страны с поддержкой ее неэффективных отраслей и одновременно интеграционными процессами в мировую торговую систему с обязательным учетом интересов потребителей продукции, которая выступает объектом антидемпинговых расследований.

The article deals with the essence of anti-dumping measures as an important international practice allowed trade protection instruments of national producers, the main problematic aspects of antidumping activity in Ukraine. Determined that a priority of anti-dumping regulation has become a mechanism of interests between the state and for its inefficient industries and simultaneous processes of integration into the global trading system with mandatory consideration of consumer products, serving the object of anti-dumping investigations.

Ключові слова: конкурентна боротьба, захисні заходи, демпінг, антидемпінгові заходи, антидемпінгове розслідування, антидемпінговий процес, антидемпінгова практика.

Наслідком вступу України до Світової Організації Торгівлі, подальшої поступової інтеграції до світового співтовариства є посилення конкурентної боротьби між національними та іноземними виробниками. В свою чергу, зростаюча конкуренція на світовому ринку товарів та послуг інколи породжує недобросовісну практику у торгівлі. У зв'язку з цим проблематика застосування механізмів торговельного захисту вітчизняного виробництва від проявів недобросовісної конкуренції залишається відкритою та потребує достатньої уваги науковців і практиків.

Активне застосування антидемпінгових заходів у світі викликало підвищення уваги до такого інструменту торговельної та митної політики. Серед українських та зарубіжних вчених, які займались вивченням сутності та наслідків демпінгової ситуації, можна виділити А.Богданова, І.Бураковського, Дж.Вайнера, І.Герчикову, О.Дем'янюк, М.Занарді, Ю.Козак, Д.Лук'яненко, Ю.Макогон, І.Ковалевського, А.Киреева, А.Кредісова, О.Мальського, С.Осику, Н.Пархоменко, О.Покрещука, В.П'ятницького, Є.Савельєва, О.Оніщук, А.Осику, С.Терещенка, Р.Шепенка, О.Штефанюк, Т.Циганкову, Л.Петрашко, Т.Кальченко, Ю.Гарасима, Н.Ушакову, Н.Савицьку та інших. Проте питання цивілізованого захисту національного виробництва у формі проведення якісного антидемпінгового регулювання в країні залишаються відкритими та

потребують додаткових досліджень.

Конкурентна боротьба на світовому ринку ставить вимоги до держав захищати свого національного виробника від небажаного імпорту за допомогою дозволених міжнародними нормами права захисних методів, до складу яких відносяться і антидемпінгові заходи. Невирішеними залишаються питання ефективного призначення та застосування антидемпінгових інструментів з оглядом на ту обставину, що ініціаторами антидемпінгових процесів виступають національні виробники конкретних видів продукції. Державні ж органи виконавчої влади, що беруть участь у антидемпінгових розслідуваннях та антидемпінговому регулюванні, повинні враховувати інтереси не лише вітчизняного виробника, а й загальностратегічні тенденції України на шляху її просування на світову торговельну арену в умовах лібералізації міжнародної торгівлі.

Метою даної публікації є обґрунтування необхідності прагматично-поміркованих та зважених підходів до застосування антидемпінгових заходів в Україні в рамках її приналежності до Світової Організації Торгівлі, посилення інтеграційних процесів та відкритості вітчизняної економіки в умовах глобалізаційних перетворень.

До групи протекціоністських інструментів, що обмежують вітчизняних виробників від надмірної іноземної конкуренції, відносяться тарифні та нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємництва, а також особливі захисні заходи, дозволені правилами СОТ. Захисні заходи вводяться у випадку збільшення демпінгового або субсидованого імпорту з метою попередження нанесення серйозної шкоди будь-якій галузі економіки країни. Найчастіше вони представляють собою встановлення спеціальних захисних, антидемпінгових та компенсаційних мит. Крім того, може бути введено квоту на той чи інший імпортований товар з метою полегшення адаптації внутрішньодержавної галузі економіки за відповідних економічних умов. Перед встановленням тих чи інших заходів уповноважений орган проводить необхідне розслідування.

Можливість використання антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних заходів країнами-членами СОТ є винятком із загальних принципів режиму найбільшого сприяння міжнародної торгівлі і дозволяє їм певним чином компенсувати зменшення ефективності митно-тарифного регулювання. На сьогодні створена ціла система стандартів СОТ із забезпечення добросовісної конкуренції, обов'язкова для виконання країнами-учасницями даної організації.

Згідно з Законом України «Про захист національного виробника від демпінгового імпорту», демпінг – це ввезення на митну територію країни імпорту товару за цінами, нижчими від порівнянної ціни на подібний товар у країні експорту, що заподіює шкоду національному товаровиробнику подібного товару [1, ст.1]. Демпінг призводить до зменшення ціни на товари, що

експортуються на ринок іншої країни, таким чином досягаються цінові переваги над аналогічними товарами національного виробництва.

Під антидемпінговими заходами розуміються попередні або остаточні заходи, що застосовуються відповідно до вищезазначеного Закону під час або за результатами антидемпінгового розслідування [1, ст.1].

Застосування антидемпінгових заходів, насамперед у вигляді антидемпінгових мит, обумовлюється певними діями суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності або іноземних держав. Основним завданням антидемпінгових мит є ліквідація прояву недобросовісної або надмірної конкуренції в міжнародній торгівлі, які наносять або можуть нанести шкоду національним інтересам держави, національній економіці або національним товаровиробникам.

Антидемпінг є привабливим одностороннім заходом для галузей та держав, що потребують захисту, особливо його застосування вигідно для неефективних вітчизняних галузей та виробництв. Метою проведення антидемпінгових заходів є тимчасове або остаточне витіснення конкурентів з ринку шляхом дискримінації іноземних виробників на практиці через встановлення особливих процедур.

Застосування антидемпінгових заходів можливо лише під час або за результатами антидемпінгового розслідування, яке виступає центральною стадією антидемпінгового процесу. Основною ціллю антидемпінгового процесу є вирішення питання щодо необхідності вжиття заходів із захисту національних товаровиробників від недобросовісної конкуренції у вигляді демпінгового імпорту. Антидемпінгове розслідування призводить до згортання небажаного у країні імпорту. Загроза застосування формальних заходів у рамках антидемпінгового законодавства надає значні важелі для добровільного обмеження експорту фірмами-експортерами. Наслідком проведення антидемпінгового розслідування у випадку зростання демпінгового імпорту в абсолютних чи відносних показниках до загального обсягу виробництва при наявності явних доказів є введення антидемпінгових мит. Таке введення дає додатковий, поряд із звичайними ввізними митами, захист національного ринку та національних виробників, збільшення надходжень до державного бюджету тощо.

В Україні процедуру антидемпінгового розслідування приведено за більшістю позицій до універсальних стандартів СОТ, у повну відповідність антидемпінговим правилам та практиці, ухваленим СОТ. Саме тому Україна відчуває себе повноцінним та захищеним світовими нормами торговельного права партнером на основних міжнародних ринках у випадку проведення антидемпінгового розслідування. В цьому полягають позитивні риси застосування антидемпінгових заходів.

Міжвідомча комісія міжнародної торгівлі України (яка разом із Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Державною митною службою

Україні утворюють інституціональну основу антидемпінгового регулювання в нашій країні) з моменту її приєднання до СОТ ініціювала відносно іноземного демпінгового імпорту 5 антидемпінгових розслідувань. За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, в нашій країні щодо іноземних товарів чинними залишаються 18 антидемпінгових заходів з 8 країн. Починаючи з травня 2008 року, Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі було вжито 11 остаточних антидемпінгових заходів (нітрат амонію (встановлено антидемпінгове мито у розмірах 9,76%, 10,78%, 11,91% для відповідних виробників), плити деревоволокнисті (31,58%), стрілочні переводи (59,4%) з Російської Федерації; вироби, виготовлені з чорних металів, без електричної ізоляції (123%), молочна кислота (31,8%), полотно трикотажне ворсове та полотно махрове (140%), шприци (24,36%, 54,15%, 347,14%) з Китайської Народної Республіки, побутова холодильна та морозильна техніка (97,71%) з Турецької Республіки, шприци (10,54%, 196,38%, 37%, 23%) з Королівства Іспанія, Федеративної Республіки Німеччина, Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії, полотно трикотажне ворсове та полотно махрове (27,99%) з Республіки Корея); продовжено дію трьох антидемпінгових заходів (плити деревоволокнисті (31,5%), стрілочні переводи (59,4%) з Російської Федерації, хутро штучне (179,7%), полотно ворсове (53,29%), плити деревоволокнисті (68,75%) з Республіки Білорусь) [3]. Наведені дані свідчать про доволі активну позицію України у питаннях антидемпінгового регулювання та використання антидемпінгових заходів як діючих інструментів власного торговельного захисту.

Необхідно зазначити, що в світі виробився прагматично-поміркований підхід до проблеми демпінгу та застосування антидемпінгового регулювання в міжнародній торговельній системі, який Україні не можна не враховувати.

Однією з важливих умов застосування антидемпінгових заходів має бути розуміння того факту, що антидемпінгові мита орієнтовані, насамперед, на захист конкретних суб'єктів підприємницької діяльності, а повинні слугувати інтересам держави загалом. При проведенні антидемпінгового регулювання суб'єктам, що проводять антидемпінгове розслідування, слід враховувати не лише інтереси та вигоди виробників аналогічних видів продукції, що імпортуються у країну, а й інтереси та вподобання споживачів цього товару. Введення антидемпінгових заходів може захистити внутрішній ринок від небажаних для нього більш конкурентоспроможних товарів та посприяти розвитку неефективного вітчизняного виробництва із застарілими показниками якості продукції. Це дозволить розв'язати лише тактичні завдання щодо підтримки вітчизняного виробника у тимчасовому періоді. Щодо вирішення та реалізації стратегічних планів піднесення національної економіки, країна може втратити можливість інноваційного розвитку шляхом швидкої переорієнтації та покращення національної структури вітчизняного виробництва і підвищення його конкурентоспроможності. Застосування антидемпінгових заходів не

повинно зашкодити можливому та необхідному розвитку вітчизняних галузей.

При проведенні кожного антидемпінгового процесу суб'єктам антидемпінгового розслідування, крім дослідження політики ціноутворення іноземних фірм, необхідно розглянути, чи відповідає введення антидемпінгових мит питанням національних інтересів та зміцнення економіки країни у довгостроковій перспективі. При цьому необхідно знаходити оптимальні орієнтири, що дозволять не лише захищати внутрішнє національне виробництво, а й враховувати інтереси споживачів товарів, які мають можливість отримувати більш дешевий та якісний товар з-за кордону. Не слід забувати про альтернативну вартість того чи іншого виду продукції. Це може створити позитивний ефект для національної економіки, тому що вигоди споживачів товарів можуть перевищити втрати національних виробників. Не слід забувати, що незважені рішення про надмірне застосування антидемпінгових заходів можуть стати реальною загрозою досягненням СОТ у галузі лібералізації торгівлі та відкритості національної економіки. Особливо важливим рішенням це стає у період проведення Україною власної політики посилення інтеграційних процесів у міжнародну торговельну систему.

Загальною метою антидемпінгової політики є економічне обмеження імпорту з метою захисту національних товаровиробників, збереження їхніх доходів та робочих місць. Таким чином, на державному рівні при проведенні конкретного антидемпінгового розслідування та визначенні нанесеної шкоди національному виробнику внаслідок імпорту аналогічного товару, виходячи із загального обсягу національного виробництва, має бути розроблений механізм узгодження інтересів держави з підтримкою її неефективних галузей та інтересів споживачів з врахуванням їхніх фінансових можливостей та особистих уподобань. Реалізація такого механізму дозволить зважено захищати національного виробника та внутрішній ринок від надмірного імпорту та проводити узгоджену політику селективного протекціонізму із застосуванням захисних заходів у торгівлі в умовах жорсткої конкуренції з боку більш економічно розвинутих держав. Це зумовлює необхідність проведення подальшого дослідження даної проблематики у світлі участі України у процесах міжнародно-правового регулювання антидемпінгової практики.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22 грудня 1998 р. № 330-XIV (з наступними змінами та доповненнями) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.nau.ua>.
2. Гардышин И. Возможности снижения роли антидемпинга в современной международной торговле / И.Гардышин : [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://trade.ecoaccord.org/bridges/0211/5.htm>.
3. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.
4. Фингер Дж. Майкл. Должны ли развивающиеся страны вводить антидемпинговые меры / Дж. Майкл Фингер : [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://buklib.net>.